

ASPECTE DIN VIAȚA PĂSĂRILOR. MIGRAȚIA DE TOAMNĂ

Adrian MESTECĂNEANU¹

Cine nu a văzut toamna, măcar odată în viață, un stol de păsări zburând în pripă către sud, fără a i se trezi în suflet un sentiment ciudat de melancolie? Să fie oare vorba de faptul că pierdem pentru câteva luni niște prieteni dragi și ne simțim însingurați? Sau poate înțelegem că vremea desfătărilor din vară a trecut ori, chiar mai mult, ne amintim că s-a mai scurs un an din viața noastră? Uimitoare mai este uneori natura umană, ca și natura ce ne înconjoară! Cu toții ne dăm seama că asistăm la un fenomen aparte din minunata lume a păsărilor, cunoscut sub numele de migrație și, poate, ne punem din nou alte întrebări: de unde vin și unde se duc? cum se orientează? cine le spune când să plece și când să se oprească? Sunt întrebări vechi de când omul, care nici acum nu și-au găsit răspunsuri să ne mulțumească pe deplin! Și eu m-am întrebat și am trăit asemenea momente și, chiar dacă nu pot să le cunosc păsărilor toate tainele, mă bucur că acestea există!

* * *

August e gata să predea ștafeta timpului primei luni de toamnă dar bolta cerească spre care se ridică semețe turnurile cu creneluri ale norilor nu prevestește încă nimic. Este cald și frumos..., fructele de toamnă sunt în pârg, insectele bâzâie iar rândunelele zboară gălăgioase. După ce au traversat Carpații, deodată, deasupra dealului de la est de sat, își fac apariția primele berze albe (*Ciconia ciconia*) aflate în grandioasa lor călătorie către sudul Africii. Timpul nu mai are răbdare cu ele și cerul dă iată prin acestea primul semnal: curând se va porni marea bătălie dintre căldura tot mai firavă a verii și frigul tot mai autoritar al iernii. Sunt vreo 80 de exemplare. Am noroc că le văd, căci prin bazinul Râului Doamnei migrația lor de toamnă este mult mai săracă decât cea de primăvară. Brusc, păsările încep să se rotească deasupra poienilor, dar de ce? Pentru a căpăta mai ușor în înălțime, au intrat desigur în curenții ascendenți de aer cald care s-au format aici sub acțiunea razelor solare și al căror vuiet a fost simțit de la depărtare de urechile lor sensibile. Le urmăresc cu atenție. Ca niște planoare desăvârșite, se rotesc unele sub altele, în cercuri care par a se intersecta, înălțându-se lin, pe parcursul a câtorva minute. Se ridică la cca. 700 metri dar sunt capabile de performanțe și mai mari, de vreme ce pot pătrunde în plafonul inferior al norilor. Ajunse sus de tot, pornesc una câte una, într-un cârd alungit. Fără a bate aproape deloc din aripile lor lungi, late și larg deschise, cu penele de la vârf și de la spate

---

¹ Muzeul Județean Argeș, Pitești

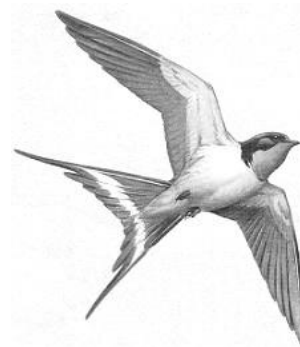
negre, parcă înmuiate în tuș, alunecă lin, fiind în stare să parcurgă astfel kilometri întregi. Ca și cocorii, cenușii la culoare și cu o siluetă asemănătoare, aceste păsări mari și elegante, albe ca zăpada iernii care negreșit va veni, țin în zbor gâtul lor lung întins înainte. Nu se pot confunda cu stârcii de dimensiuni și forme apropiate, care-l țin strâns în forma literei S! Picioarele lor, lungi pe măsura gâtului, sunt tot întinse, dar înapoia corpului. Le place mult să zboare așa dar, uneori, au de înfruntat și vreme potrivnică. În astfel de condiții, sub pătura joasă de nori, care nu mai permite curenților ascendenți de aer să se mai formeze, sunt nevoite să se deplaseze la mică înălțime, cu un zbor costisitor, cu bătaii obositoare de aripi și scurte planări.

În timp ce se pierd în depărtare, coborând către linia orizontului, transformându-se mai întâi în linioare iar mai apoi în punctulețe, nu-mi iau ochii de la ele. Mă cuprinde parcă și pe mine dorul de Africa, cu animalele și peisajele sale mirifice. Simt deja căldura continentului, iar în aerul tremurând văd siluetele berzelor care se plimbă agale în căutare de hrană printre elefanți. Visez cu ochii deschiși...

* * *

Prima jumătate a lui răpciune s-a dus. Vremea este mohorâtă iar norii joși și plumburii, care acoperă în întregime cerul, îmi trezesc nostalgia după zilele călduroase și însorite de vară. Stă să plouă... Majoritatea păsărelelor sunt tăcute și posomorâte, căutându-și hrana, fără a atrage atenția, printre ramurile cu frunze îngălbenite ale copacilor. Numai deasupra satului este agitație mare – din ținuturile nordice și-au făcut apariția rândunelele (*Hirundo rustica*), care se află în călătoria lor de toamnă către țările calde. Din cauza temperaturilor tot mai scăzute nu mai au ce să mănânce, felurile mici insecte pe care le-au prins toată vara în zborul lor agil fiind acum tot mai greu de găsit. Cu toate că pare a se deplasa haotic, stolul uriaș, de mii și mii de exemplare, aparent interminabil, se mișcă lent spre sud, ca un uriaș organism; unele păsări zboară pe deasupra caselor, iar altele sunt așa de sus încât abia se mai văd. Împreună cu puii de anul acesta, care la această dată stăpânesc și ei destul de bine arta zborului, parcă ar fi un imens roi de albine: fiecare zboară după un traseu sinuos, cu întoarceri bruște, în căutarea puținelor insecte (musculițe, țânțari, gândăcei) care mai sunt încă în aer. De bună seamă că li s-au alăturat și suratele lor, care au cuibărit în grajdul vecinilor; la fel și puii acestora, care mi-au delectat de atâtea ori privirile așezați pe firul de sârmă din fața casei mele în timp ce așteptau în liniște grijulii lor părinți să vină cu hrană. Se rotesc și ei desigur pe deasupra locului în care s-au născut și au crescut, cu părere de rău că trebuie să plece. Din când în când se aude câte un strigăt scurt, de rămas bun. În urma lor, cătunul parcă rămâne pustiu...

* * *

Este luna septembrie iar peste valea Râului Doamnei, venind din zonele nordice, unde au cuibărit, și ducându-se către sud, spre Africa nordică sau centrală, unde își vor petrece iarna, trec în migrație ereții de trestie (*Circus aeruginosus*). De după culmea dealului de la nord est, apar iată câteva exemplare. Este ora 11 iar vremea frumoasă, cu cer variabil și fără vânt puternic, este exact așa cum le convine lor cel mai mult. Cei drept, dacă n-au încotro, navigând la mică înălțime, cu bătăi ritmice și susținute din aripi și cu scurte alunecări, pot zbura și printre aversele de ploaie, dar fără prea mare tragere de inimă. Îi admir pe când planează maiestuos în curenții ascendenți de aer care se formează deasupra poienilor și livezilor de pe versantul însorit, urcând lent și fără grabă, descriind în aer rotocoale înguste și demonstrând prin aceasta parcă plăcerea de a zbura. Cu o remarcabilă ușurință, se ridică până la 800 metri, dar, dacă vor, pot urca încă pe atât. Pornesc apoi într-o alunecare lină, unul după altul, cu cozile lunguiețe și aripile curbate înapoi, siluetele lor părând a fi ancorele norilor care plutesc pe cer cu lentoare ca niște corăbii de vată. Zboară în formație răsfirată, cum fac de obicei, deplasându-se așa zeci și zeci de kilometri, fără a se osteni prea mult. Se duc în josul văii iar pe parcurs ce se lasă tot mai încet către orizont devin din ce în ce mai mici. Mi-ar plăcea și mie să zbor alături de ei, să aud vântul în urechi și să văd de sus peisajul satului natal.

***

Vremea este mohorâtă, la mijloc de brumărel. Cerul este acoperit aproape în întregime de nori iar prin petecele de senin soarele trimite raze palide de lumină. Lichidul din termometru depășește cu puțin granița de îngheț iar vântul bate slab, purtând fumul grămezilor de frunze arse de prin lunci și grădini până departe. De-a lungul văii Râului Doamnei se desfășoară migrația codobaturilor albe (*Motacilla alba*). Au început să treacă încă de prin septembrie dar pasajul lor nu se sfârșește aici ci se continuă încă până pe la sfârșitul lui octombrie, când se mai văd prin burniță rare exemplare. Sunt ușor de remarcat după sunetele lor scurte, țârâitoare, care amintesc de vara călduroasă rămasă în urmă. Ca și acum, se deplasează mai ales în stoluri mici și compacte de până la 20 de indivizi, la 15-30 m înălțime, într-un zbor ondulat. Par grăbite, dar fac dese popasuri pentru hrană. Multe cârduri sunt împrăștiate peste tot. Foiesc de acolo, colo pe miriști și arături, prin zăvoi dar și pe țărmul apei, hrănindu-se dispersate într-o dezordine aparentă cu micile vietăți care n-au apucat încă să se ascundă. Profită astfel de orice resurse de hrană, acumulând în corp prețioasa grăsime care le va da energia necesară pentru voiajul până în sudul Europei, nordul Africii ori sud-vestul Asiei. Provocarea este uriașă și multe vor pieri pe drum, fără a mai apuca să revadă la primăvară locurile lor dragi unde au văzut lumina zilei. Cu toate că

în cale le pândesc diverse animale de pradă precum și alte felurite primejdii, nu se lasă; chemarea sudului este prea mare...

* * *

Vântul suflă rece dinspre nord, strecurându-se perfid pe sub haine, iar ceața se lasă pe nebăgate de seamă. Indiciile sunt clare: zilele călduroase de vară au trecut iar iarna se pregătește să vină cu tot alaiul ei caracteristic. Este sfârșit de octombrie, iar eu privesc cu tristețe la norii vineții care se apropie amenințător de pământ. La orizontul estic își fac apariția primele găște de vară (*Anser anser*): bătând neostoit din aripile lor musculoase, ele înaintează hotărâte către cartierele de iernare din Câmpia Panonică, mânate de cei dintâi soli ai gerului siberian. Comunicând prin semnale tânguitoare, trec iată pe deasupra mea și nu știu dacă mă văd pe când le privesc cu fascinație, de parcă le-aș vedea întâia oară. Am și de ce pentru că, chiar dacă aproape oricine recunoaște ușor forma literei V a stolului acestora, doar puțini știu, până și în ziua de astăzi, că tocmai aceasta este secretul lungilor lor călătorii! Ele nu zboară astfel de dragul de a se evidenția printre celelalte zburătoare, ci pentru că au un motiv mult mai practic: dețin cheia zborului cu randament sporit! În față se află un exemplar bătrân, care a mai făcut „naveta” de câteva ori și în anii precedenți, și care conduce cârdul, arătându-le suratelor sale mai tinere drumul cel bun peste nenumărate dealuri și văi, câmpii și păduri, sate și orașe. Dar nu acesta este lucrul cel mai interesant, ci faptul că așezându-se în V, liderul ușurează avansarea celor din spate, despiciând aerul ca vârful unei săgeți ce străbate văzduhul. Dar și cârdul are grijă de el: din timp în timp, când obosește, din flancuri vine cu forță o altă pasăre cu experiență care preia șefia, trăgându-le după ea pe celelalte și făcând ca stolul să se transforme în cifra 1. Glasul lor „ga, ga” răsună puternic. Se grăbesc, nu vor să stea ca să le privesc mai mult. Mai au de mers sute de kilometri, iar până la locurile de destinație vor trebui să depășească nenumărate pericole. Din păcate, printre acestea sunt și alți oameni care, înzestrați cu puști, vor și ei să le vadă, dar mult mai de aproape decât mine ...

